

PAPER DETAILS

TITLE: 6. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerisi Farkındalıklarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

AUTHORS: Bahadır GÜLBAHAR,İsmail DURMUS

PAGES: 341-363

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/990917>

6. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerisi Farkındalıklarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

The Investigation Of Listening Skill Awareness Of 6th Grade Students In Terms Of Some Variables

Dr. Öğretim Üyesi Bahadır GÜLBAHAR*
İsmail DURMUŞ **

Öz:

Dinleme becerisine ilişkin farkındalık, dinlemenin verimliliğini yükselten bir etkidir. **Öğrencilerin dinleme becerisine ilişkin farkındalıklarının incelenmesi, öğrencilerde dinleme becerisinin gelişmesi bakımından önemlidir.** Literatüre bakıldığında öğrencilerde dinleme becerilerini ele alan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Fakat öğrencilerin dinleme becerilerine ilişkin durumlarının bilinmesi, dinlemenin önemli bir dil becerisi olması ve diğer dil becerilerini etkilemesi nedenleriyle önem arz etmektedir. Bu çalışmanın amacı, 6. sınıf öğrencilerinin dinleme becerisine ilişkin farkındalıklarını bazı değişkenler açısından incelemektir. Çalışma, nicel bir betimsel tarama araştırmasıdır. Çalışma, 2017-2018 Eğitim-Öğretim Yılı'nda amaçlı örnekleme yönetmelerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemine göre belirlenen Bursa ili merkez Nilüfer, Osmangazi ve Yıldırım ilçelerindeki ortaokullardan rastgele seçilmiş 576 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verilerini toplamak için "Dinleme Becerisi Far-

Bu çalışma, 11. Uluslararası Çin'den Adriyatik'e Sosyal Bilimler Kongresi'nde (08-10 Kasım 2019, Bursa) sözlü bildiri olarak sunulmuştur. Çalışma, birinci yazarın danışmanlığında ikinci yazarın hazırladığı yüksek lisans tezinin bir bölümünden üretilmiştir.

*Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, bahadır.gulbahar@ahievran.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7040-1593

**Türkçe Öğretmeni, Bursa Ali Durmaz Ortaokulu, ismaildurmus83@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8726-197X

Makale Bilgisi / Article Info

Geliş / Received : 11.04.2019 - Kabul / Accepted : 10.12.2019

kındalık Anketi” ve “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde SPSS 21.0 paket programından yararlanılmıştır. Veriler, betimsel istatistik yöntemlerinden frekans, yüzde ve aritmetik ortalama analizleri ile bağımsız değişkenler arasındaki farklılıkların tespiti için t-testi, ANOVA ve Welch testlerinden yararlanılarak çözümlenmiştir. Araştırmada sonuç olarak katılımcıların dinleme becerileri farkındalıklarının cinsiyet, kendisine ait odası bulunma durumu, kitap okuma sıklığı, kendisine ait kitaplık / raf bulunma durumu, annenin ve babanın kitap dergi gazete okuma sıklığı ve arkadaş ve yakınlarına ait sorunları dinlemeyi sevme durumu değişkenlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Araştırmada ulaşılan diğer sonuç ise “müzik dinleme sıklığı” değişkeninin dinleme becerisi farkındalığında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık yaratmayan bir değişken olduğudur.

Anahtar sözcükler: Dil becerileri, dinleme becerisi, dinleme farkındalığı.

Abstract:

Awareness of listening skills is a factor that increases the efficiency of listening.

Examination of students' awareness of listening skills is important for the development of listening skills in students. When the literature is examined, it is seen that there are limited studies on listening skills in students. However, it is important for students to be aware of their listening skills, because listening is an important language skill and affects other language skills. The purpose of this study is to examine the 6th grade students' awareness of listening skills in terms of some variables. The study is a quantitative descriptive survey study. The study was carried out on 576 randomly selected students from secondary schools in Nilüfer, Osman-gazi and Yıldırım districts of Bursa province which were determined according to easily accessible situation sampling method in purposeful sampling in 2017-2018 Academic Year. "Listening Skills Awareness Questionnaire" and "Personal Information Form" were used to collect the data of the study. SPSS 21.0 package program was used in the analysis of the obtained data. T-test, ANOVA and Welch tests have been used to reveal the differences between frequency, percentage and arithmetic mean analysis in data's descriptive statistical methods and independent variables. As a result of the research, the listening skills' awareness of the participants significantly differentiates according to the variables of gender, the availability of his own room, the frequency of reading books, the availability of his own bookshelf, the frequency of mother's and father's reading books, magazines and newspaper and status of enjoying listening the problems of friends and relatives. The other result of the study is that the "frequency of listening to music" variable is not a statistically significant difference in listening skill awareness.

Keywords: Language skills, skill of listening, listening awareness.

Giriş:

Kaplan'a (1992: 140) göre dil, kişilerin etrafını algılama, değişik bireysel ve sosyal değerler geliştirme, kültürel mirası içinde barındırarak bunu geleceğe aktaran araçtır. Dil, iletişimi sağladığı, öğrenmenin en önemli unsuru olduğu için insanlar tarafından önemli bir varlıktır (MEB, 2006). Aksan (1998: 11) tarafından dil, sınırlarının hâlâ çizilemediği, her farklı bakış açısında farklı özelliklerinin belirttiği, sayılamayacak kadar çok yönü olan en önemli iletişim aracıdır, şeklinde tanımlanmaktadır. Dil, gerek bireyin gerek toplumun gerekse hem birey hem de toplumla alakalı sanat, bilim ve tekniğin temelini oluşturur. Dil, duygu ve düşünce akımıyla insan topluluğundan millet meydana getirir. Birey ait olduğu milletin dilini beraberinde yaşatır (Özkan, 1996: 19).

Dört temel dil becerisi (okuma, yazma, konuşma ve dinleme) altında toplanan dil becerilerindeki yetkinlik, bireyin ve toplumun her alandaki başarısını etkilemektedir (Sever,1998:54). Bunlardan dinleme ve okumanın, başkalarının düşüncelerinin öğrenilmesini sağladığı için alıcı dile dâhil oldukları görülür. Konuşma ve yazma da duygu ve düşüncelerin başkalarıyla paylaşılmasına yaradığı için verici dili oluşturur (Tazebay, 1997: 19).

1.1. Temel Dil Becerileri

Er'e (2011: 15) göre dört temel dil becerisi iki ana başlıkta ele alınır. Anlatmaya dayalı beceriler, yazma ve konuşmadır. Anlamaya dayalı beceriler ise okuma ve dinlemedir.

Konuşma

Konuşma, insanları çevrelerine bağlayan, çevreleriyle ilişkilerini yönlendiren anlaşma aracıdır. Olumlu ya da olumsuz tüm duyguları belirtmede konuşmanın önemli bir yeri vardır (Özdemir, 1999:215). Evliyaoğlu (1973:15) konuşmayı, her zaman ve her yerde insanları bir araya getiren haberleşme sisteminin ve kişinin çevresiyle olan iletişiminin hiç kesilmeden devam eden öncelikli ögesi olarak tanımlamaktadır. Bir başka tanıma göre ise konuşma, insanın barındırdığı duygu ve düşünceleri paylaşma yoluyla bir bakıma iş birliği, görev paylaşımı arzusunu belirtmedir (Ağca,1999: 73). Taşer'e (2000:119) göre konuşma; ses, boğumlanma (telaffuz), konuşma dinamiği (duygu, düşünce, istek), sözcük hazinesi ve biçem (üslup) etmenlerinden oluşur.

1.1.2. Yazma

Duygu, düşünce, taslak, tecrübe ve olayların yazı ile anlatılmasına yazma denir (Demirel, 2004:102; Sever, 2004: 24). Yazma, bilginin kazanılması ve ifade edilmesiyle ilgili süreçlerden oluşan bir beceridir (Carter vd., 2002: 246). Yazma, üst seviyede düşünme aracı, düşünme üzerinde düşünme, düşünceleri ifade edebilme amacıyla gerekli sembol ve işaretleri kurallara uygun kullanma ve okunaklı olarak düşünce üretebilmedir (Güneş, 2007b: 161). Yazma (yazılı anlatım / kompozisyon) düşünce gücüne sahip kişilerin görüş, fikir ve duyguları ile müşahade ve tecrübe-

rini, belirlenen konuyla ilişkisi açısından tasarlayıp dilin kurallarına uygun şekilde vermesi şeklinde de tanımlanabilir. Buradan yola çıkarak yazılı anlatımın belirginleşmesinde ortaya çıkan unsurların düşünme gücü, görüş/fikir üretme gücü, duygu zenginliği, gözlem - deney - tecrübeler, dili kurallarına uygun olarak kullanma ve planlama olduğu söylenebilir (Ağca, 1999: 109-112). Kavcar ve diğerlerine (2002: 12) göre yazılı anlatımda duygu, düşünce, görüş ve hayal, belli bir nizam ile net, canlı ve etkili bir anlatım ana unsurlardır.

1.1.3. Okuma

Okuma ile ilgili tanımlar, toplumdan topluma ve kişiden kişiye değişmektedir. Akyol (2008: 1) okumayı ön bilgileri kullanarak yazarla okuyucu arasındaki etkili iletişime dayalı elverişli bir sistem ve maksat doğrultusunda anlamayı kolaylaştıracak bir ortamda ortaya konan anlam kurma süreci olarak tanımlamıştır. Okuma, okuyucunun önceden öğrendikleriyle metinde verilenleri sentezleyerek yeni ve farklı anlamlar çıkardığı etkin bir süreç olarak da tanımlanabilir (Güneş, 2009: 3). Gürcan'a (1999:17) göre okuma edimi, kişinin hedefleri, ruh hâli, içtimai vakalar, iş ve kişisel faaliyetler dışında geçirilen zaman dilimin özelliğine göre birden fazla türe ayrılmaktadır. Yapılan araştırmalarda okumanın sadece fizyolojik olarak değerlendirilemeyeceği, bunun haricinde değişik etmenler de göz önüne alınarak sınıflandırma yapılması gerektiği belirtilmektedir. Buna göre okuma şekilleri okuyucunun;

Maksadına göre: Eğlenmek, Bilgi edinmek, vb.

Kullandığı yönteme göre: Sesli, Yarı Sesli, Sessiz okuma, vb.

Metnin türüne göre: Seçmeli okuma, Tam okuma, vb.

Kullanılan materyale göre: Kitaptan okuma, Ekrandan okuma, vb.

Göz hareketlerine göre: Dik, Çapraz, Zikzak okuma ve

Kişilere göre: Bağımsız okuma, Paylaşarak okuma, Birlikte okuma, vb. şeklinde gruplandırılmaktadır (Güneş, 2007a).

Dinleme

Aktaş ve Gündüz'e (2004: 19) göre dinleme dilin dört temel işlevinden en çok kullanılanıdır. Dil becerileri içinde dinlemenin ayrı bir önemi vardır zira dinleme, insanların işe koştukları ilk dil becerisidir. Yüksel'e (2010: 174) göre ise dinleme, iletişim sürecinin en önemli unsurudur.

İşitmeyle dinleme birbirinden farklı becerilerdir. Yüksel'e göre, (2008: 174) işitme, istem dışı olarak kulağa gelen ses dalgalarının kulak zarına çarpıp titreşim halinde beyne iletilmesi eylemidir ve işitme belirli düzenekler yardımıyla oluşmaktadır. Doğan'a (2017: 5) göre işitme zihinsel bir etkinlik olmadan sadece işitme organı ile gerçekleşen bir eylemdir. İşitmede herhangi bir çaba bulunmamaktadır. Belirli bir frekansın üzerindeki her ses işitilir. Aynı anda birden fazla ses varken bu seslerden birinin seçilmesi dinlemeye girer. Burada zihin devreye girmektedir.

Sesler seçilip seslerden birine odaklanılıyorsa bu durumda anlamlandırma başlıyordur. Ayrıca dinleme becerisi, işitmeyi de kapsamaktadır. Çünkü işitilmeyen bir ses dinlenemez. Demirel (1999: 33) de işitme ve dinleme becerilerinin çok ayrı beceriler olduğunu, işitmeyi bireyin istemsizce gerçekleştirdiğini ama dinlemenin ise belirlenmiş bir amaç uğruna yapıldığını belirtmiştir. Ergin (1998:161) ise işitmeyle dinlemenin birbiriyle alakalı ama birbirlerinden farklı edimler olduğunu belirtmiştir. İşitmeyi kulakla algılanan seslerin beyne giden sinir akımı olarak tanımlamıştır. Dinlemeyi diğer bilim insanlarının aksine zihinsel bir süreç olarak değil de psikolojik bir süreç olarak adlandırmıştır. Bu süreci de seslerin ayırt edilip biri üzerinde durulması, o sese dikkat edilmesi ile başlatıp sesleri anlamlandırmayla sona erdirmiştir. Gündüz ve Şimşek'e (2014: 15) göre insanlar sesin 0'la 140 db (desibel) ses şiddeti aralığını işitir. Bu sesin algılanması için duyma organında herhangi bir sorun olmaması yeterlidir. Fakat dinleme bilinçli bir gayreti gerektirir, çeşitli eğitimlerle kazandırılır ve geliştirilebilir. Ağca (2001:114) işitmeyi yine istemsizce yapılan bir eylem kabul etmiştir fakat dinlemeye zihnin yanı sıra duyguları da dahi etmiştir.

Dinleme öğrenme sonucu oluşan bir beceridir. Dinleme becerisi belirli bir amaç doğrultusunda gerçekleştirilir. Dinleme etkinliğinde isteğe bağlılık ve seçicilik olduğu için kişi duyduğu seslerden istediklerini dinler.

Dinleme, konuşan ya da sesli okuyan bir kişinin vermek istediği mesajları doğru olarak anlayabilme etkinliği olarak tanımlanmaktadır (Özbay, 2005: 11). Günlük hayatımızın her safhasında düşünmeye başvurmaksızın ve enerjimizi çok fazla harcama ihtiyacı hissetmeden etrafımızda olup biteni anlamlandırmak için başvurduğumuz zihinsel yeteneklerden birisi olan dinleme, içinde bulunduğumuz zamanda teknolojinin imkânlarının bu denli gelişmiş olmasına rağmen iletişim becerilerimizin temelini oluşturmaya devam edecektir (Temur, 2001: 62). Gürge'n'e (2008) göre dinleme; konuşma veya okuma becerileri aracılığıyla ulaşan mesajları algılayabilme ve uyarana tepki verme sürecidir. Aras, (2004:1) ise dinlemeyi bireyin işittiği seslerden bir kısmını iradesiyle algılaması süreci olarak tanımlar. Dinleme, bir hedef doğrultusunda zihinsel işlemler gerektiren bir faaliyettir (Epcan 2013). Aydın'a (2018) göre dinleme ile ilgili tanımlardan ortaya şu ortak özellikler çıkmaktadır:

Dinleme dört temel dil becerisinden biridir.

Dinleme bireyin öğrenip öğreteceği bir beceridir.

Dinleme önceden belirlenmiş bir hedef için yapılır.

Dinlemenin ana noktası anlama oluşturmaktır.

Etkili bir iletişimle mesajın alınması ve anlamlandırılması vardır.

İşitmeyi de içinde barındıran etken ve basit olmayan bir süreçtir.

Bireyin isteği dâhilinde zihinde gerçekleşen bir beceridir.

Dinleme farklı bilişsel süreçlerden oluşan ve değişik boyutları olan bir beceridir.

Demircan'a (2019) göre dinleme becerisi ile izleme becerisi bir bütündür. İyi bir dinleyici aynı zamanda iyi bir izleyicidir. Çünkü dinleme esnasında konuşan kişinin jest ve mimikleri konuşmasını tamamlar. Dinleyici sesin yanında görme-ye dayalı ve konuşmayı tamamlayan bu ifadeleri de algılar. Dinlemenin olduğu yerde izleme, izlemenin olduğu yerde de dinleme vardır. Ayrılmaz iki beceri olan dinleme ve izleme birlikte geliştirilmelidir. Ancak sadece ses varsa dinleme, duyulanı algılayıp anlamlandırma anlamına gelir. Buradan hareketle dinleme, bir konuşanın ya da konuşma kaynağının ilettiği sözel ve görsel iletileri algılayıp anlamlandırma süreci şeklinde tanımlanabilir. Aynı şekilde Aras da (2004: 4) etkili iletişimde en önemli ögenin dinleme olduğunu vurgular.

Günümüzde dinleme pek çok alanda kullanılmaktadır. Dinleme gerek öğrenme-öğretme ortamında gerekse sosyal hayatta bazen isteyerek bazen de farkında olmadan gerçekleştirdiğimiz bir beceridir. Sosyal hayatta dinlemenin önemi insanlar tarafından tam anlaşılamamıştır (Aytan ve Güney, 2012: 13). Bu nedenle Cossit (1978:36) dinleme becerisinin ilkokuldan başlanarak sistemli ve kademeli olarak kazandırılması gerektiğini savunmuştur.

Salopek, (1999: 58) dinlemenin iş hayatında da önemli bir yere sahip olduğunu belirtmiştir. İş hayatında başarılı olan insanların ortak yönlerinin dinleme olduğunu belirtmiş, bunu da Kuzey Amerika'da yapılan bir araştırma ile desteklemiştir. Bu araştırmaya göre yöneticilerin %80'i iş hayatındaki en önemli becerilerinin dinleme olduğunu söylemiştir.

Ediger'e (2002: 3) göre iyi bir dinleyici olmanın başlıca sebepleri şunlardır:

Toplumsal nezaket kuralları karşımızdakini dikkatlice dinlememizi gerektirir.

İyi bir dinleyici, dinleme yoluyla karşısındakinden pek çok şey öğrenir.

Dinleme alışkanlığının oluşması dinleme yoluyla öğrenmenin de sürekli olmasını sağlar.

Dinlemeyen biri dinlenen konuyu takip edemez, dolayısıyla da dinlenen konuyla ilgili sorulara cevap veremez. Bu şekilde bir zor durumda kalmamak için iyi bir dinleyici olmak gerekir.

Herhangi bir tartışmada etkin olunabilmesi için iyi bir dinleyici olunmalı.

Dinlemediği için yönlendirmeleri uygulayamayan biri tekrara başvuracak ve bu da zaman kaybına neden olacaktır.

Tam bir iletişiminin gerçekleşmesi için iki tarafın da iyi bir dinleyici olması gerekir.

Kaliteli dinleme alışkanlığı okulda gerçekleştiği için burada edinilen kaliteli dinleme alışkanlığı toplumsal alanda da kendini gösterir.

İyi birer dinleyici olan iki kişi arasındaki ilişki sağlam temellere oturmuştur.

Temur (2001:62) ise ilkokulun birinci yarısında öğrencilerin sınıf içerisindeki zamanlarının %50-70'ini öğretmenini dinleyerek geçirdiğini ve öğrencilerin dinleme alışkanlığı edinmelerinde öğretmenlerin önemli bir yeri olduğunu belirtmiştir.

Batı'da dinleme, unutulmuş bir dil becerisi olarak görülmektedir. Türkiye'de de durum farklı değildir (Çiftçi, 2001). Bu durum, araştırmalara da yansımaktadır. Coşkun, Özçakmak ve Balcı (2012), Türkiye'de 1981-2010 yılları arasında yapılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin dil becerileri arasındaki oranını araştırmıştır. Okuma becerisiyle ilgili yüksek lisans ve doktora tezi 239 iken dinleme becerisi ile ilgili çalışma sayısı 32'dir. Topçuoğlu-Ünal ve Özer (2014) ise dinleme becerisi ile ilgili Türkiye'de son yirmi yılda yazılan kitap, makale, bildiri ve tezlerin sayısına ilişkin bir araştırma yapmışlardır. Bu alanda, yirmi yılda sadece 160 çalışma yapıldığı tespit edilmiştir. Osada (2004) da son otuz yıldaki dinlediğini anlama becerisi ile ilgili yapılan çalışmaları gözden geçirmiştir. Bu incelemeler sonucunda, dinlediğini anlama becerisinin ihmal edildiği ve literatürde dinlediğini anlama ile ilgili çalışmaların okuduğunu anlamaya ile kıyasladığında daha az olduğu vurgulanmaktadır.

Çalışmanın Amacı ve Önemi

Farkındalık, görülmesi veya bilinmesi gereken bir şeyi bilme, kavranması gereken bir şeye dikkat etme durumudur (TDK, 2019). Dinleme becerisi farkındalığı ise dinlemenin önemini ve yararını bilme olarak tanımlanabilir. Okullarda çocuklara farklı dinleme etkinlikleri yaptırmak, onların yetişkin olduklarında daha iyi dinleyiciler olmalarına katkıda bulunacaktır (Funk ve Funk, 1989: 661). Cossit'e (1978:36) göre dinleme becerisi, ilkokuldan başlanarak sistemli ve kademeli olarak bireylere kazandırılmalıdır. Öğrencilere dinleme farkındalığı kazandırmak ve bunu geliştirmek dinlemenin verimliliğini yükseltmek açısından oldukça önemlidir. Verimli dinleyebilme, diğer dil becerilerinin gelişmesine de hizmet eder.

Bütün eğitim sistemlerinde olduğu gibi MEB'in de hedefleri arasında sağlıklı, iyi iletişim kuran nesiller yetiştirmek bulunmaktadır. **Öğrencilerin dinleme becerisine ilişkin farkındalıklarının incelenmesi, öğrencilerde dinleme becerisinin gelişmesi bakımından önemlidir.** Literatüre bakıldığında öğrencilerde dinleme becerilerini ele alan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Fakat öğrencilerin dinleme becerilerine ilişkin durumlarının bilinmesi, dinlemenin önemli bir dil becerisi olması ve diğer dil becerilerini etkilemesi nedenleriyle önem arz etmektedir. Bu anlamda öğrencilerin genelde dinleme becerilerinin, özelde ise dinlemeye ilişkin farkındalıklarının incelenmesi bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır. Çalışmanın sonuçlarının uygulayıcılar ve araştırmacılar için önem arz ettiği düşünülmektedir. Zira bu çalışmada, öğrencilerde dinleme farkındalığının hangi değişkenler bakımından anlamlı farklılık arz ettiği ortaya konulmaktadır.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Nicel olan bu çalışmada, tarama yöntemi kullanılarak mevcut durumun yani 6. sınıf öğrencilerinin dinleme becerileri farkındalıklarının bazı değişkenlere göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Karasar'a (2015) göre tarama modeli, birey veya nesneleri bulundukları koşullar içerisinde değerlendiren, birey veya var olan durumları müdahale etmeden yansıtan bir bilimsel araştırma çeşididir. Farklı bir tanımda ise tarama modeli mevcut durumu ortaya koyması, araştırmanın amacına uygun olması, geniş örneklemeler üzerinde çalışma imkânı sunması, araştırmaya katılanların bir konu ya da olayla ilgili görüşlerini belirlemesi nedeniyle kullanılan bir araştırma türü olarak tanımlanabilir (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2010: 16).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 Eğitim-Öğretim Yılı'nda Bursa ili Nilüfer, Osmangazi ve Yıldırım merkez ilçelerinde amaçsal örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örneklemesine göre seçilen 576 6. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Amaçsal (amaçlı) örnekleme, olasılıklı ve seçkisiz olmayan bir örnekleme çeşididir. Amaçsal örnekleme araştırmanın amacına bağlı olarak bilgi bakımından zengin durumların seçilerek derinlemesine inceleme yapılmasını sağlayan bir örnekleme türüdür. Amaçsal örnekleme daha çok belirli kriterleri karşılayan veya belli özelliklere sahip durumlarda çalışılmak için kullanılır (Büyüköztürk, vd., 2010: 89).

2.3. Veri Toplama Araçları

Dinleme Becerisi Farkındalık Anketi:

Çalışmada veriler Şahin ve Aydın (2009) tarafından geliştirilen ve 46 maddeden oluşan "Dinleme Becerisi Farkındalık Anketi" ile toplanmıştır. Anket insanların hayat koşullarını, davranışlarını, inançlarını veya tutumlarını belirleme amacıyla hazırlanan çeşitli sorular bulunan bir araştırma formudur. Anketin diğer veri toplama araçlarına kıyasla avantajı, çeşitli bölgelerden çok daha büyük gruplara hızlı bir şekilde uygulanabilir ve maliyeti diğer veri toplama araçlarına göre daha düşük olmasıdır (Büyüköztürk, vd., 2010: 126).

Anket hazırlanırken 4'lü Likert tipi derecelendirme ölçeği kullanılmıştır. Derecelendirme ölçeğindeki sorular, cevapların bulunduğu bir derecelendirme ölçeği üzerinde toplanmasıyla oluşur. Likert tipi derecelendirme ölçekleri daha çok tutum gibi psikolojik özellikleri ölçmede, herhangi bir konudaki görüşleri belirlemede veya bir davranışın sıklığını belirlemede kullanılır. Likert tipi derecelendirme ölçeklerine sosyal bilim araştırmalarında sıkça başvurulur (Büyüköztürk, vd., 2010: 131-132).

Anket maddelerinin madde-toplam korelasyonları, ,297 ile ,545 arasında değişmektedir; güvenirlik katsayısı ise ,916 olarak hesaplanmıştır.

Ölçeğin güvenilirliğini test etmek amacıyla bu çalışmada da Cronbach Alpha güvenilirlik analizi yapılmıştır. Araştırma kapsamında 6. sınıf öğrencilerine uygulanan ölçeğe ait Cronbach Alpha güvenilirlik analizi sonucu ,90 olarak hesaplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmada kullanılan Dinleme Becerisi Farkındalık Anketi'ne ek olarak araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın uygulama aşamasında araştırmacı, uygulama için daha önceden kolay ulaşılabilmek için göz önünde bulundurularak tespit edilmiş okullara bizzat anket formunu elden ulaştırmıştır. Uygulamaya başlamadan önce araştırmacı çalışmanın amacı, tahmini ne kadar sürede sonlanacağı, katılımın zorunlu olmadığı ve istenilen zamanda çalışmanın sonlandırılabilmesi gibi konularda hatırlatmalar yaparak araştırmaya başlamıştır. Katılımcıların anket formunu doldurmaları 20-25 dakika aralığında sürmüştür.

2.5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde SPSS 21.0 paket programından yararlanılmıştır. Bağımlı değişken olan Dinleme Becerisi Farkındalık Anketi'ne ilişkin toplam puanlar ile bağımsız değişkenler arasındaki farklılıkları tespit etmek amacıyla dağılımın normallik göstermesi durumunda t-testi ve tek yönlü Varyans Analizi (ANOVA); dağılımın normallik göstermemesi hâlinde ise Welch testinden yararlanılmıştır.

Bağımlı değişken ile bağımsız değişkenler arasındaki tespit edilen farklılığın hangi değişkenler lehine olduğunu tespit için ise Post-hoc testlerinden, dağılımın normalliğinde Scheffe, normalliğin olmadığı durumlarda ise Tamhane testlerinden yararlanılmıştır.

3. Bulgular

“Katılımcıların Dinleme Becerileri Farkındalıkları Toplam Puanlarına İlişkin Bulgular” ve bu bulgulara ilişkin yorumlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 1:

Katılımcıların Dinleme Becerileri Farkındalıklarına Yönelik Toplam Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Erkek	319	90,5580	22,39066	555	4,208	,000
Kadın	238	82,5462	22,01447			

Tablo 1' deki analiz sonuçlarına göre, katılımcıların dinleme becerileri farkındalıklarına ilişkin toplam puanları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Bu farklılık erkek öğrencilerin lehinedir.

Tablo 2:

Katılımcıların Dinleme Becerileri Farkındalıklarına Yönelik Toplam Puanlarının Kendine Ait Oda Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları

Kendine Ait Oda	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Var	351	85,3048	23,45490	554	2,261	,008
Yok	205	90,3805	20,60582			

Tablo 2' deki analiz sonuçlarına göre, katılımcıların dinleme becerileri farkındalıklarına ilişkin toplam puanları ile kendilerine ait odalarının bulunma durumları değişkeni arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Bu farklılık kendilerine ait odaları olmayan öğrencilerin lehinedir.

Tablo 3:

Katılımcıların Dinleme Becerileri Farkındalıklarına Yönelik Toplam Puanlarının Kitap Okuma Sıklığı Değişkenine Göre Farklılığı Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişken				N	$\bar{X}$		S
Kitap Oku- ma Sıklığı	(1) Hiç okumuyorum			28	99,3214		26,39733
	(2) haftada 1			142	86,3732		21,58690
	(3) haftada 2			89	76,9663		21,40967
	(4) ayda 1			103	90,8350		21,45634
	(5) ayda 2			94	90,1596		22,84982
	(6) ayda 2 den fazla			72	81,6667		18,47190
	(7) yılda 1 ya da 2			27	101,5556		22,59567
	V a r - yansın	KT	sd	KO	F	p	Fark
	K a y - nağı						
	Grup- l a r Arası	23480,928	6	3913,488	8,317	,000	3-1 3-4
	Grup- lar İçİ	257871,692	548	470,569			3-5
	T o p - lam	281352,620	554				3-7

Tablo 3'teki analiz sonuçlarına göre, katılımcıların dinleme becerileri farkındalıklarına ilişkin toplam puanları ile kitap okuma sıklığı değişkeni arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Bu farklılık, “yılda 1 ya da 2”, “ayda 2” ve “ayda 1” kitap okuyanlarla karşılaştırıldığında “haftada 2” kitap okuyanların lehine ve “hiç okumayanlar”la karşılaştırıldığında “haftada 2” kitap okuyanların lehinedir.

Tablo 4:

Katılımcıların Dinleme Becerileri Farkındalıklarına Yönelik Toplam Puanlarının Kendine Ait Kitaplık, Raf Bulunma Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları

Kendine Ait Kitaplık/Raf	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Var	501	86,2415	22,68355	550	2,732	,006
Yok	51	95,2549	19,90964			

Tablo 4' teki analiz sonuçlarına göre, katılımcıların dinleme becerileri farkındalıklarına ilişkin toplam puanları ile kendilerine ait kitaplık/raf bulunma durumları değişkeni arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Bu farklılık, kendine ait kitaplık / raf bulunmayanların lehinedir.

Tablo 5:

Katılımcıların Dinleme Becerileri Farkındalıklarına Yönelik Toplam Puanlarının Annenin Kitap/Dergi/Gazete Okuma Sıklığı Değişkenine Göre Farklılığı Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişken				N	$\bar{X}$	S	
A n n e n i n K i t a p / D e r g i / G a z e t e O k u m a S ı k ı l ı ğ ı	(1) Hiç			121	93,9174	22,52132	
	(2) Her gün			98	79,1429	22,38602	
	(3) Ara sıra			334	87,1287	21,91270	
	V a r - y a n s ı n	KT	sd	KO	F	p	Fark
	K a y - n a ğ ı						
	Grup- l a r A r a s ı	11823,482	2	5911,741	12,071	,000	1-2
	Grup- l a r İ ç i	269370,638	550	489,765			3-2
	T o p - l a m	281194,119	552				

Tablo 5'teki analiz sonuçlarına göre, katılımcıların dinleme becerileri farkındalıklarına ilişkin toplam puanları ile annenin kitap/dergi/gazete okuma sıklığı değişkeni arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Bu farklılık, an-

neleri her gün kitap okuyanlarla karşılaştırıldığında anneleri hiç kitap okumayan öğrencilerin lehine ve anneleri her gün kitap okuyanlarla karşılaştırıldığında anneleri ara sıra kitap okuyan öğrencilerin lehinedir.

Tablo 6:

Katılımcıların Dinleme Becerileri Farkındalıklarına Yönelik Toplam Puanlarının Babanın Kitap/Dergi/Gazete Okuma Sıklığı Değişkenine Göre Farklılığı İçin Welch Testi Sonuçları

Değişken				N	$\bar{X}$	S	
Babanın Kitap/Dergi/Gazete Okuma Sıklığı	(1) Hiç			152	96,5000	23,07603	
	(2) Her gün			86	80,1744	19,64520	
	(3) Ara sıra			306	84,0719	21,47881	
	V a r - yansın	KT	sd	KO	F	p	Fark
	K a y - nağı						
	Grup - l a r Arası	20345,402	2	10172,701	21,674	,000	1-2
	Grup - lar İçi	253920,802	541	469,355			1-3
	T o p - lam	274266,204	543				

Tablo 6'daki analiz sonuçlarına göre, katılımcıların dinleme becerileri farkındalıklarına ilişkin toplam puanları ile babanın kitap/dergi/gazete okuma sıklığı değişkeni arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Bu farklılık, babaları her gün kitap okuyanlarla karşılaştırıldığında babaları hiç kitap okumayanların lehine ve babaları ara sıra kitap okuyanlarla karşılaştırıldığında babaları hiç kitap okumayan öğrencilerin lehinedir.

Tablo 7:

Katılımcıların Dinleme Becerileri Farkındalıklarına Yönelik Toplam Puanları-
nın Müzik Dinleme Sıklığı Değişkenine Göre Farklılığı Tek Yönlü Varyans Analizi
(ANOVA) Sonuçları

Değişken				N	$\bar{X}$		S
M ü z i k D i n l e m e Sıklığı	Hiç			11	88,1818		24,94321
	Nadiren			30	87,9333		24,79145
	Ara sıra			154	88,0844		22,65252
	Çoğu zaman			169	85,8935		22,00326
	Her zaman			189	87,1852		22,82618
	V a r - yansın	KT	sd	KO	F	p	Fark
	K a y - nağı						
	Grup- l a r Arası	430,322	4	107,581	,209	,933	----
	Grup- lar İçi	281846,007	548	514,318			
T o p - lam	282276,329	552					

Tablo 7’deki analiz sonuçlarına göre, katılımcıların dinleme becerileri farkın-
dalıklarına ilişkin toplam puanları ile müzik dinleme sıklığı değişkeni arasında
anlamli bir farklılığın olmadığı görülmektedir.

Tablo 8:

Katılımcıların Dinleme Becerileri Farkındalıklarına Yönelik Toplam Puan-
larının Arkadaş ve Yakınlarına Ait Sorunları Dinleme Değişkenine Göre t-Testi
Sonuçları

Arkadaş ve Yakınlarına Ait Sorunları Dinleme	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Seviyorum	497	85,9256	21,97957	555	3,681	,000
Sevmiyorum	60	97,1500	24,93097			

Tablo 8’deki analiz sonuçlarına göre, katılımcıların Dinleme Becerileri Farkın-
dalıklarına Yönelik toplam puanları ile arkadaş ve yakınlarına ait sorunları dinle-
me değişkeni arasında anlamli bir farklılığın olduğu görülmektedir. Bu farklılık,
arkadaş ve yakınlarına ait sorunları dinlemeyi sevmeyen öğrencilerin lehinedir.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırmamızın bu bölümünde elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlara yer verilmiş, sonuçlar ilgili diğer araştırma sonuçlarıyla karşılaştırılarak tartışılmıştır. Bununla birlikte ilgili araştırmalarla ilişkisini ortaya koymak amacıyla tartışmaya ve bulunan sonuçlara dayalı olarak bazı önerilere yer verilmiştir.

Bu çalışmanın amacı, 6. sınıf öğrencilerinin dinleme becerisine ilişkin farkındalıklarını bazı değişkenler açısından incelemektir. Dinleme becerisi konusunu ele alan ulusal ve uluslararası araştırma sayısının az olması, araştırma bulgularının önceki araştırma bulgularıyla ilişkilendirilmesi konusunda bir sınırlılık oluşturmaktadır.

Dinleme becerisinin bazı değişkenler açısından incelendiği çalışmalardan biri, Yangın'ın (1998) "Dinlediğini Anlama Becerisini Geliştirmede ELVES Yönteminin Etkisi" başlıklı doktora çalışmasıdır. Bu tezde, ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerisinin geliştirilmesi için Türkçe dersinde uygulanan ELVES yönteminin öğrenme düzeyine ve öğrenmenin kalıcılığına etkisinin olup olmadığı; bu etkinin, zekâ bölümü, takvim yaşı, aylık gelir seviyesi, annenin ve babanın öğrenim durumuna göre değişip değişmediği incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrenme seviyesinin kalıcılığı bakımından iki grup arasında bir farklılık bulunamamıştır. Zekâ bölümü, takvim yaşı, aylık gelir seviyesi ve anne-babanın öğrenim durumuna göre anlamlı bir farklılık oluşmamıştır. Arslan'ın (2009) yapmış olduğu çalışmada ise okul öncesi eğitimin dinleme ve okuma eğitimindeki etkisi incelenmiştir. Araştırma sonunda, okul öncesi eğitimin okuduğunu ve dinlediğini anlamada öğrencilere olumlu yönde katkı sağladığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte cinsiyet değişkenine göre, okul öncesi eğitimi alan ve almayan öğrenciler arasında okuduğunu ve dinlediğini anlama açısından bir farklılık bulunmamıştır.

Bu araştırmada, katılımcıların dinleme becerisi farkındalıklarının "*cinsiyet, kendine ait oda, kitap okuma sıklığı, kendine ait kitaplık/raf, annenin kitap/dergi/gazete okuma sıklığı, babanın kitap/dergi/gazete okuma sıklığı, arkadaş ve yakınlarına ait sorunları dinleme*" değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği ancak "*müzik dinleme sıklığı*" değişkeninin dinleme beceri farkındalığında anlamlı farklılık yaratmayan bir değişken olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmamızın sonuçlarına bakıldığında, katılımcıların dinleme becerileri farkındalıklarına ilişkin toplam puanları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılığın olduğu ve bu farklılığın erkek katılımcılar lehine olduğu tespit edilmiştir. Araştırma, cinsiyetin dinleme becerileri farkındalıklarına ilişkin toplam puanlarda anlamlı bir farklılık yaratması sonucu bakımından Arslan (2009), Temur (2010), Melanlıoğlu (2011) ve Demircan'ın (2019) araştırmalarından ayrılmaktadır. Zira Temur'un (2010) araştırmasında, dinleme metinlerinden önce ve sonra sorulan soruların üniversite öğrencilerinin dinlediğini anlama beceri düzeyinde cinsiyete dayalı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Melanlıoğlu'nun (2011) üstbilişsel dinleme farkındalığı ile ilgili araştırmasında cinsiyete göre anlamlı bir

farklılık olduğu belirlenmiş ancak bu farklılığın kadın katılımcılar lehine olduğu anlaşılmıştır. Demircan'ın (2019) araştırmasında da cinsiyete göre dinleme farkındalığında anlamlı farklılığın olduğu, bu farklılığın da kadın öğrenciler lehine olduğu saptanmıştır. Araştırma bu sonucuyla alanyazındaki kadınların dil becerileri konusunda daha iyi düzeyde olduğu sonucunu destekleyen diğer çalışmalardan da ayrılmaktadır (Çelebi, 2008; Dumanlı, 2014; İnnalı, 2014; Taşgın, 2015).

Araştırmanın bir başka sonucuna göre, katılımcıların dinleme becerileri farkındalıklarına ilişkin toplam puanları ile “anne ve babanın kitap / dergi / gazete okuma durumu” değişkeni arasında anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Katılımcılardan anne ve babaları hiç kitap/dergi/gazete okumayan veya az okuyanların dinleme becerileri farkındalıklarının seviyesinin anne ve babaları daha çok okuyanlara göre daha yüksek olması şu şekilde açıklanabilir: Okuma alışkanlığı olmayan anne ve babaların iletişimlerinin ve anlama eylemlerinin dinlemeye dayalı olabilir ve onların bu alışkanlıkları çocuklarına da yansımış olabilir.

Araştırmanın bir başka sonucuna göre, katılımcıların dinleme becerileri farkındalıklarına ilişkin toplam puanları ile “kendine ait bir odası olma durumu” değişkeni arasında anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Katılımcılardan kendilerine ait odası bulunmayanların dinleme becerileri farkındalıkları seviyesi, kendine ait odası bulunanlarınkinden daha yüksektir. Bu durum katılımcıların odalarını aileden biriyle (kardeş vb.) paylaşıyor olmalarının daha fazla dinleme eylemine daha fazla başvuruyor olmaları, dolayısıyla dinleme becerilerinin daha gelişmiş olması, bunun da dinleme becerisi farkındalığını da geliştirdiği şeklinde açıklanabilir.

Çalışmanın bir başka sonucuna göre, katılımcıların dinleme becerileri farkındalıklarına ilişkin toplam puanları ile “kitap okuma sıklığı” değişkeni arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Daha az kitap okuyan katılımcıların dinleme becerileri farkındalıklarının daha fazla kitap okuyanlarınkinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öte yandan evde kendisine ait kitaplık/raf bulunmayan katılımcıların dinleme becerisi farkındalıklarının kendisine ait kitaplık/raf bulunanlarınkinden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu iki sonucun birbiriyle ilişkili olduğu söylenebilir. Okuma alışkanlığı kazanamamış ya da bu alışkanlığı gelişmiş düzeyde olmayan öğrencilerin dinleme eylemine, becerilerine daha sık başvurdukları, iletişimlerinin dinleme eylemi üzerine kurulu olduğu, bunun da dinleme farkındalıklarını geliştirmiş olması, böyle bir sonuca ulaşılmış olmasını etkilemiş olabilir.

Bir başka sonuca göre, arkadaş ve yakınlarına ait sorunları dinlemeyi sevmeyen katılımcıların dinleme becerileri farkındalıklarının sorunları dinlemeyi sevenlere göre daha yüksektir. Buradan hareketle dinleme becerisi farkındalığının dinlenecek şeyleri seçme farkındalığını, bilincini de geliştirdiği söylenebilir. Dinleme becerisi farkındalığı daha yüksek olan öğrencilerin bir arkadaş ya da yakınları onlarla konuşmaya başlayınca konuşmanın içeriğine göre dinlememe, iletişime devam etmeme şeklinde bir tepki verdikleri, seçici davrandıkları düşünülebilir.

4.1. Öneriler

Ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin dinleme becerileri farkındalıklarını incelemek amacıyla yapılan bu araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak şu önerilerde bulunulabilir.

Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

Öğrencilerde dinleme becerisi farkındalığının gelişmesi için Türkçe dersi dışındaki derslerde de dinleme aktiviteleri gerçekleştirilebilir.

Öğrencilerde dinleme becerisi farkındalığının gelişmesi için Türkçe öğretmenleri dinleme etkinliklerine daha fazla zaman ayırabilir.

Öğrencilerde dinleme becerisi farkındalığının gelişmesi için öğrencilere sunulan dinleme metinlerinin tiyatrocu, spiker ya da seslendirme konusunda uzman ve tecrübeli diğer kişilere okutulmasına dikkat edilmelidir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Dinleme becerisi farkındalığının başka değişkenlerle ilişkisini inceleyen ilişkisel araştırmalar yapılabilir.

Dinleme becerisi farkındalığını etkileyen etmenlerin belirlenmesine yönelik nitel araştırmalar yapılabilir.

Katılımcı sayısı artırılarak aynı demografik değişkenler üzerinden araştırma tekrar edilebilir.

Kaynakça

- AĞCA, Hüseyin, (1999), *Sözlü Anlatım*, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- AĞCA, Hüseyin, (2001), *Sözlü ve Yazılı Anlatımda Türkçenin Kullanımı*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- AKSAN, Doğan, (1998), *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları
- AKTAŞ, Şerif ve GÜNDÜZ, Osman, (2004), *Yazılı ve Sözlü Anlatım Kompozisyon Sanatı*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- AKYOL, Hayati, (2008), *Türkçe İlk Okuma Yazma Öğretimi*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- ARAS, Bülent, (2004), İlköğretimde *Dinleme Anlama Becerisinin Geliştirilmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- ARSLAN, AKİF, (2009), “Okul Öncesi Eğitimi Almış ve Almamış İlköğretim İkinci Sınıf Öğrencilerinin Anlama Eğitimindeki Farklılıklar”, *Ekev Akademi Dergisi*, 13(40), 1-12.
- ARSLAN, ŞEYMA, (2018), *Dinleme/İzleme Türlerinin Terim Ve Tasnif Bakımından Karşılaştırmalı İncelemesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- AYTAN, Talat ve GÜNEY, Nail, (2012), *Türkçe Öğretiminde Aktif Öğrenme Uygulamaları (Dinleme Becerisi)*, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Şener, KILIÇ-ÇAKMAK, Ebru, AKGÜN, Ö. Erkan, KARADENİZ, Şirin ve DEMİREL, Funda, (2010), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- CARTER, Carol, BSHOP, Joyce ve KRAVTS, S. Lyman, (2002), *Key to Effective Learning*, New Jersey: Printice Hall.
- COSSIT, Mark, (1978). *Curriculum Guide For Elementary Language Arts*, Alberta Education.
- COŞKUN, Eyyup, ÖZÇAKMAK, Hüseyin ve BALCI, Ahmet, (2012), “Türkçe Eğitiminde Eğilimler: 1981-2010 Yılları Arasında Yapılan Tezler Üzerine Bir Meta-Analiz Çalışması”, *Türkçenin Eğitimi Öğretimi Üzerine Çalışmalar*, (Ed: E. Yılmaz, M. Gedizli, E. Özcan ve Y. Koçmar), Ankara: Pegem A Yayıncılık, 204-212.
- ÇELEBİ, H. Murat, (2008), İlköğretim 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin *olay ve düşünce yazılarına göre dinleme becerilerinin değerlendirilmesi*, *Muğla örneği*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Üniversitesi, Muğla.
- ÇİFTÇİ, M. (2001). “Dinleme Eğitimi ve Dinlemeyi Etkileyen Faktörler”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, II (2), 165-174.

DEMİRCAN, Uğur ve AYDIN, Seçkin, (2019), “Ortaokul Öğrencilerinin Dinleme/İzleme Öz-Yeterliklerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, XXVII, 4, 1517-1527.

DEMİREL, Özcan, (1999), *İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi*, İstanbul: MEB Basımevi.

DEMİREL, Özcan, (2004), *Türkçe Öğretimi (Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin)*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.

DOĞAN, Bahar, (2017), *Strateji Temelli Dinleme Etkinliklerinin Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerisiyle Strateji Kullanma Düzeyine Etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

DUMANLI, Muazzez, (2014), *Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yazılı Anlatım Öz Yeterlik İnançlarının Değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Durmuş, İsmail, (2019), *Ortaokul 6. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerileri Farkındalıklarının İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.

EDIGER, Marlow, (2002), “Listening and the Language Arts”, <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED469149.pdf> adresinden 07.12.2019 tarihinde ulaşım sağlandı.

ERGİN, Akif, (1998), *Öğretim Teknolojisi-İletişim*, Ankara: Anı Yayıncılık.

EVLİYAOĞLU, Gökhan, (1973), *Konuşma Sanatı*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

FUNK, Hal D. ve FUNK, Gary D., (1989), “Guidelines for Developing Listening Skills”, *The Reading Teacher*, XLII, 9, s.660-663.

GEREZ TAŞGIN, Fatma, (2015), *Türkçe Öğretmeni Adaylarının Dinleme, Konuşma, Okuma ve Yazma Öz Yeterlikleri İle Öğrenme Stillerinin İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

GÜNEŞ, Firdevs, (2007a), *Ses Temelli Cümle Yöntemi ve Zihinsel Yapılandırma*, Ankara: Nobel Yayınları.

GÜNEŞ, Firdevs, (2007b), *Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma*, Ankara: Nobel Yayınları.

GÜNEŞ, Firdevs, (2009), *Hızlı Okuma ve Anlamı Yapılandırma*, Ankara: Nobel Yayıncılık.

GÜRCAN, H. İbrahim, (1999), *Okuma Alışkanlığı ile Kitap Yayıncılığının Kültürel İletişim ve Teknolojisine Bağlı Sorunları Karşısında Türkiye Koşulları Temelinde Bir Model Önerisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

İNNALI, H. Özgür, (2014), *İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Okur Öz Yeterliklerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

KAPLAN, Mehmet, (1992), *Kültür ve Dil*, İstanbul: Dergâh Yayınları.

KARASAR, Niyazi, (2015), *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayıncılık.

KAVCAR, Cahit, OĞUZKAN, Ferhan ve AKSOY, Özlem, (2002), *Yazılı ve Sözlü Anlatım*, Ankara: Anı Yayıncılık

MEB (2006), İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

MELANLIOĞLU, Deniz, (2011), “Üstbiliş Stratejileri Eğitiminin İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Dinleme Becerilerine Etkisi”, *Millî Eğitim Dergisi*, 181, 53-64.

OSADA, Nobuko, (2004), Listening Comprehension Research: A Brief Review of the Past Thirty Years, *Dialogue*, 3, 53-66.

Özbay, Murat, (2005), *Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme Eğitimi*, Ankara: Akçağ Yayınları.

ÖZDEMİR, Emin, (1999), *Güzel ve Etkili Konuşma Sanatı*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

ÖZKAN, Mustafa, (1996), İletişim, Dil ve Kültür, *Türk Edebiyatı*, 277,19-20.

SALOPEK, J. Jennifer, (1999). “Is Anyone Listening?”, *Training Development*, 53:9, 58-59.

SEVER, Sedat, (1998), “Dil ve İletişim (Etkili Yazılı ve Sözlü Anlatım)”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 31(1), 51-66.

SEVER, Sedat, (2004), *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*, Ankara: Anı Yayıncılık.

TAŞER, Suat, (2000), *Konuşma Eğitimi*, İstanbul: Papirüs Yayınevi.

TAZEBAY, Atilla, (1997), İlkokul Öğrencilerinin Okuma Becerilerinin Okuduğunu *Anlamaya Etkisi*, Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

TDK (2019). *Güncel Türkçe Sözlük*, <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 19.11.2019 tarihinde erişim sağlandı.

TEMUR, Turan, (2010), “Dinleme Metinlerinden Önce ve Sonra Sorulan Soruların Üniversite Öğrencilerinin Dinlediğini Anlama Beceri Düzeyine Etkisi”, *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 303-319.

TOPÇUOĞLU ÜNAL, Fulya ve ÖZER, Fatih, (2014), “Türkçe Öğretiminde Dinleme Eğitimi Üzerine Kaynakça Çalışması”, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, III (2), 203-218.

YANGIN, Banu, (1998), *Dinlediğini Anlama Becerisini Geliştirmede Elves Yönteminin Etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

YÜKSEL, Hâluk, (2008), *Etkili İletişim*, Ankara: Pegem Yayınları.

Extended Abstract

Examination of students' awareness of listening skills is important for the development of listening skills in students. When the literature is examined, it is seen that there are limited studies on listening skills in students. However, it is important for students to be aware of their listening skills, because listening is an important language skill and affects other language skills. In this sense, it is a necessity to examine the students' listening skills in general and their awareness about listening in particular. The results of the study are thought to be important for practitioners and researchers. Because, in this study, it is revealed that the listening awareness among students is significant in terms of which variables.

In this quantitative study, it was examined whether the listening skills awareness of 6th grade students showed statistically significant differences according to some variables by using the screening method. According to Karasar (2015), the screening model is a type of scientific research that evaluates individuals or objects in their conditions and reflects individual or existing situations without interfering. In a different definition, the screening model can be defined as a type of research used because it presents the current situation, is suitable for the purpose of the research, offers the opportunity to work on large samples, and determines the views of the participants about a subject or event (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz and Demirel, 2010: 16).

The study group of the research consists of 576 6th grade students selected according to easily accessible status sampling method in Nilüfer, Osmangazi and Yıldırım central districts of Bursa province in 2017-2018 academic year. Purposive sampling is a probable and non-random sampling. Purposeful sampling is a type of sampling that provides in-depth analysis by selecting information-rich situations depending on the purpose of the research. Purposeful sampling is used to work in situations that meet certain criteria or have specific characteristics (Büyüköztürk, et al., 2010: 89). In this study, the data were collected by "Listening Skills Awareness Questionnaire Şahin developed by Şahin and Aydın (2009). The questionnaire is a research form with various questions prepared to determine people's living conditions, behaviors, beliefs or attitudes. The advantage of the survey over other data collection tools is that it can be applied quickly to groups much larger than various regions and the cost is lower than other data collection tools (Büyüköztürk, et al., 2010: 126). A 4-point Likert scale was used to prepare the questionnaire. The questions on the rating scale are formed by aggregating the answers on a rating scale. Likert-type rating scales are mostly used to measure psychological characteristics such as attitudes, to determine opinions on any subject or to determine the frequency of a behavior. Likert-type grading scales are frequently used in social science research (Büyüköztürk, et al., 2010: 131-132). Item-total correlations of the questionnaire items ranged from 297 to 545; The reliability coefficient was calculated as 916. In order to test the reliability of the scale, Cronbach Alpha reliability analysis was per-

formed in this study. As a result of the Cronbach's alpha reliability analysis of the scale applied to 6th grade students, 90 was calculated.

In addition to the Listening Awareness Questionnaire used in the research, a personal information form developed by the researcher was used.

During the implementation phase of the research, the researcher personally delivered the questionnaire form to the schools which were previously determined by considering easy accessibility for the application. Before starting the application, the researcher started to research by reminding them about the purpose of the study, how long the estimated time will end, participation is not obligatory and the study can be terminated at any time. Participants took 20-25 minutes to complete the questionnaire.

SPSS 21.0 package program was used in the analysis of the data obtained in the study. In order to determine the differences between the total scores of the dependent variable, Listening Awareness Questionnaire and independent variables, t-test and one-way ANOVA were used to determine if the distribution was normal; If the distribution was not normal, the Welch test was used.

In order to determine which variables are in favor of the difference between the dependent variable and independent variables, Post-hoc tests, Scheffe in the normality of the distribution and Tamhane tests in the absence of normality were used.

In this study, it was concluded that participants' awareness of listening skills showed statistically significant differences according to the following variables: "gender, own room, frequency of reading books, own library / shelf, mother's books / magazines / newspapers reading frequency, father's books / magazines / newspapers frequency of reading, listening to problems of friends and relatives"

When the results of the study were examined, it was found that there was a significant difference between the total scores of the participants regarding their listening skills awareness and the gender variable and this difference was in favor of the male participants. The study differs from the researches of Arslan (2009), Temur (2010), Melanlıoğlu (2011) and Demircan (2019) as a result of making a significant difference in total scores regarding gender awareness of listening skills. In the study of Temur (2010), it was concluded that there were no gender-based differences in the level of comprehension of listening skills of university students before and after the listening texts. Melanlıoğlu's (2011) study of metacognitive listening awareness revealed a significant difference in terms of gender, but it was found to be in favor of female participants. In the study of Demircan (2019), it was found that there is a significant difference in listening awareness according to gender and this difference is in favor of female students. With this result, the study differs from other studies supporting the conclusion that women in the literature are better at language skills (Çelebi, 2008; Dumanlı, 2014; İnnalı, 2014; Taşgın, 2015).

The other result of the study is that the "frequency of listening to music" variable is not a statistically significant difference in listening skill awareness.

Based on the results of this study conducted to examine the listening skills awareness of 6th grade students, the following suggestions can be made.

Suggestions for Practitioners

- Listening activities can be carried out in courses other than Turkish to improve students' listening skills awareness.
- Turkish teachers can devote more time to listening activities in order to improve listening skills awareness among students.
- In order to improve students' listening skills awareness, attention should be paid to the listening texts presented to the students to be read by the theater actor, announcer or other experts and experienced in vocalization.

Suggestions for Researchers

- Relational research can be conducted to examine the relationship between listening skill awareness and other variables.
- Qualitative research can be conducted to determine the factors that affect listening skill awareness.
- The research can be repeated on the same demographic variables by increasing the number of participants.